

**НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА:
ДОСВІД, РОЗВИТОК,
ПЕРСПЕКТИВИ,
ТРАНСФОРМАЦІЯ
ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ**

III Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
(15 травня 2026 р., м. Суми)

Суми – 2026

III Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Нова українська школа: досвід, розвиток, перспективи, трансформація» 15 травня 2026 р.

**НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА:
ДОСВІД, РОЗВИТОК,
ПЕРСПЕКТИВИ,
ТРАНСФОРМАЦІЯ
ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ**

III Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
(15 травня 2026 р., м. Суми)

III Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Нова українська школа: досвід, розвиток, перспективи, трансформація» 15 травня 2026 р.

УДК 371:372.8:373:374:378

Рекомендовано до друку Вченою радою
КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Протокол № 8 від 29.05.2026

Редакційна колегія

Коростіль Л.А., к. пед. н., доцент КЗ Сумського ОІППО (головний редактор)

Грицай С. М., к. пед. наук, доцент КЗ Сумський ОІППО

Деменков Д. В., ст. викладач КЗ Сумського ОІППО

Декунова З. В., ст. викладач КЗ Сумського ОІППО

Драновська С. В., к. пед. н., доцент КЗ Сумського ОІППО

Клюніна Н. В., ст. викладач КЗ Сумського ОІППО

Кода С. В., к. пед. н., доцент КЗ Сумського ОІППО

Лавська А. М., ст. викладач КЗ Сумського ОІППО

Логвиненко Ю. В. к. пед. н., доцент КЗ Сумського ОІППО

Луценко С. М., к. пед. н., доцент КЗ Сумського ОІППО

Серих Л. В., к. пед. н., доцент КЗ Сумського ОІППО

Успенська В. М., к. пед. н., доцент КЗ Сумського ОІППО

Шкурдода Л. О., ст. викладач КЗ Сумського ОІППО

Нова українська школа: досвід, розвиток, перспективи, трансформація : збірник наукових статей / за заг. ред. Л.А. Коростіль +АІ. – Суми : ФОП Цьома С.П., 2026. – 196 с.

У збірнику опубліковані наукові статті III Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції «Нова українська школа: досвід, розвиток, перспективи, трансформація», проведеної на базі Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти 15 травня 2026 року.

Редакція не несе відповідальності за зміст текстів і не завжди поділяє думки їх авторів.

УДК 371:372.8:373:374:378

©Колектив авторів, 2026

© ФОП Цьома С.П., 2026

дистанційного навчання та воєнного стану, коли традиційні форми практичної діяльності суттєво обмежені.

Водночас авторський YouTube-канал виступає платформою для поширення педагогічного досвіду, професійної взаємодії та популяризації сучасних підходів до технологічної освіти.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у вдосконаленні методики використання відеоконтенту в технологічній освіті, розширенні інтерактивної взаємодії з учнями та вивченні впливу авторських цифрових ресурсів на результати проєктної діяльності й навчальну мотивацію здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бучинська Д.Л. Використання відео в навчальному процесі – потреба сьогодення. *International scientific conference «Open educational e-environment of modern University»*. Київ, 2015. С.101-107. URL: <https://urli.info/1q-TN> (дата звернення: 09.05.2026).
2. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Результати онлайн опитування готовність і потреби вчителів щодо використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину : аналітичний звіт. *ІТЗН НАПН України*. Київ, 2021. 55с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724564> (дата звернення 09.05.2026).
3. Мачача Т.С. Особливості організації та формування змісту дистанційного проєктно-технологічного навчання в умовах карантину. *Український педагогічний журнал*. Випуск №3. 2020. С.75-83. URL: <https://urli.info/1q-U7> (дата звернення: 09.05.2026).

Успенська Валентина,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики змісту освіти,
Комунального закладу Сумський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти,
sumylab.zsd@gmail.com

НАВЧАЛЬНІ ПЕРЕШКОДИ В СОЦІАЛЬНІЙ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ ТА ЯК ЇХ ПОДОЛАТИ

Анотація. У статті проаналізовано природу та типологію навчальних перешкод, що виникають в освітньому процесі соціальної і здоров'язбережувальної галузі в умовах реалізації реформи «Нова українська школа». Обґрунтовано стратегії подолання перешкод через упровадження універсального дизайну навчання, використання ресурсів Всеукраїнської школи онлайн та сучасних цифрових інструментів.

Ключові слова: соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь, навчальні перешкоди, універсальний дизайн навчання, освітні втрати, ВШО.

Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь (СЗО) в умовах реформи НУШ визначена як фундамент для формування життєвих компетентностей, стресостійкості та самозарядності учнівства. Вона інтегрує знання про безпеку, здоров'я та добробут, що є критично важливим в умовах повномасштабного вторгнення та соціальних криз. Проте ефективність опанування цієї галузі часто гальмується специфічними навчальними перешкодами – випадками, коли учні припиняють розуміти матеріал через певні бар'єри.

Сучасна педагогічна думка пропонує кілька підходів до розуміння бар'єрів у навчанні. Зокрема, Р. Костогриз, спираючись на праці Л. Рона Хаббарда, виокремлює три фундаментальні перешкоди, які вчителі часто несвідомо створюють для учнів [2]:

– «відсутність маси»: спроба вивчити теорію без реального фізичного об'єкта або його моделі. У СЗО, наприклад, це проявляється при вивченні домедичної допомоги лише за текстом підручника, без реального обладнання та моделювання процесу надання допомоги;

– «занадто крутий градієнт»: порушення принципу поступовості, коли учень змушений виконувати складну дію, не засвоївши попередню сходинку;

– «незрозуміле слово»: термінологічна блокада, яка повністю зупиняє розуміння всього подальшого матеріалу.

Паралельно з цим, Н. Морзе [3] пропонує ширшу класифікацію бар'єрів, які вона поділяє на академічні, виконавчі, поведінкові та спеціальні. Автор наголошує, що перешкоди – це не дефект учня, а наслідок негнучкого дизайну уроку, який орієнтується на неіснуючого «середнього учня».

Метою статті є аналіз природи навчальних перешкод у галузі СЗО та обґрунтування стратегій їх подолання через впровадження універсального дизайну навчання та використання цифрових інструментів.

Зосередимо увагу на перешкоди, означені Н. Морзе [3], та проаналізуємо їх у контексті СЗО.

Академічні перешкоди. Найпоширенішим проявом є нерозуміння термінології. У СЗО зустрічаються складні поняття: «стигматизація», «медіація», «дезорієнтація», «якість життя» тощо. Якщо учень пропускає прояснення таких слів, він втрачає нитку логіки всього розділу. Брак «маси» у галузі безпеки є критичним:

неможливо навчитися алгоритму евакуації чи накладанню джгута без тренажерів або реальних об'єктів.

Виконавчі перешкоди. Пов'язані з дисфункцією планування та самоорганізації. У СЗО учні часто працюють над довготривалими проєктами (наприклад, «Мій бюджет» або «Щит безпеки»). Відсутність навичок розбиття великої мети на етапи та моніторингу прогресу стає непереборним бар'єром.

Поведінкові та емоційні перешкоди. Війна створила умови постійної тривожності та ПТСР (посттравматичного стресового розладу). Учні в стані стресу мають обмежений когнітивний ресурс. Теми, пов'язані з мінною небезпекою чи техногенними ризиками, можуть викликати емоційні блоки, що заважають фокусуватися на алгоритмах дій.

Спеціальні перешкоди. Стосуються бар'єрів у репрезентації (складність сприйняття лише тексту) та вираженні знань (наприклад, дитині з порушенням моторики важко написати есе про добробут).

У сучасних умовах навчання учнів у СЗО характеризується ще й специфічними викликами. Серед них – техногенні ризики та психологічна травматизація, викликанні воєнним станом, які вимагають від учителів не лише предметних знань, а й володіння техніками стабілізації стану учнів (психогімнастика, вправи на заземлення, дихання). Додамо також ресурсний дефіцит викладання окремих навчальних тем чи цілих курсів. Новий курс «Безпековий практикум» потребує якісного ресурсного й методичного забезпечення. Теми сексуальної освіти та соціально-емоційного навчання викладаються фрагментарно [1], що створює «крутий градієнт» для цілісного сприйняття.

Потребує подолання проблема «середнього учня», коли за традиційного планування ігнорується варіативність класу. Учні мають різний темп, мотивацію та особливі потреби, що вимагає переходу до індивідуальних освітніх траєкторій [3].

Розглянемо стратегії подолання перешкод при навчанні в СЗО як умови проактивного проєктування безбар'єрного освітнього середовища.

По-перше, це упровадження універсального дизайну навчання (УДН) як інструменту для диференціації та багатоваріантності учнівського колективу.

УДН є інноваційною стратегією, що дозволяє не просто реагувати на виникнення навчальних бар'єрів, а проактивно проєктувати освітнє середовище, яке б враховувало варіативність учнівства та мінімізувало перешкоди ще до їх появи [5].

Основні можливості УДН для подолання перешкод у СЗО включають такі аспекти:

1. Проактивне визначення та мінімізація бар'єрів. УДН базується на розумінні того, що перешкоди – це не дефект учня, а часто наслідок негнучкого дизайну уроку. Вчитель, використовуючи контрольні точки УДН (доступ; побудова; засвоєння) [5], ставить собі запитання:

Чи матимуть учні труднощі з висловленням своїх знань?

Чи виникатимуть проблеми з розумінням термінології чи словникового запасу?

Чи почуватимуться учні незалученими до конкретного виду діяльності?

Такий підхід дозволяє передбачити виклики (академічні, виконавчі, поведінкові чи спеціальні) та інтегрувати підтримку безпосередньо у план уроку.

2. Забезпечення гнучкості навчальних цілей. Однією з найпотужніших можливостей УДН є формування гнучких цілей, що дозволяє подолати «бар'єр вираження знань». Слід використовувати такі дієслова при формулюванні завдань («сформулювати», «презентувати», «створити»), які дають учням змогу демонструвати знання у комфортний для них спосіб: відеоподкаст, колаж, презентація чи усний виступ. Це особливо важливо для учнів із виконавчими дисфункціями чи порушеннями письма.

3. Множинні способи представлення матеріалу. Для подолання академічних бар'єрів, таких як «незрозумілі слова» або «брак маси», УДН передбачає: пояснення лексики та символів; ілюстрування через мультимедіа (відео, аудіогіди, інфографіки та інтерактивні схеми), що допомагає зробити абстрактні поняття здоров'я чи безпеки більш відчутними; використання реальних моделей, приладів, чи їх візуалізація засобами медіа («надання маси»); надання альтернатив звуковій та візуальній інформації, що критично для інклюзивного навчання.

4. Підтримка виконавчих функцій та саморегуляції. УДН надає інструменти для подолання виконавчих перешкод, що заважають

учням планувати діяльність: використання графічних органайзерів та ментальних карт для структурування ідей перед написанням проєктів; упровадження чеклістів та таймерів, які допомагають учням моніторити власний прогрес та підтримувати фокус на завданні; забезпечення «керованої практики» (скафолдингу), коли рівень підтримки поступово змінюється залежно від вправності учня.

5. Створення мотивувального середовища. Для подолання поведінкових та емоційних бар'єрів (тривожність, незалученість) УДН пропонує: мінімізацію відволікань та створення структурованого, безпечного простору; оптимізацію релевантності та цінності завдань, поєднуючи їх із реальним життєвим досвідом учнів та їхніми інтересами; розвиток навичок саморефлексії та самооцінювання, що виховує в учнів здатність самостійно визначати свої перешкоди та обирати стратегії їх подолання.

Отже, можливості УДН дозволяють трансформувати соціальну і здоров'язбережувальну освітню галузь у безбар'єрний простір, де навчання стає адаптивним до потреб кожного учня, забезпечуючи рівний доступ до знань про добробут, здоров'я, безпеку.

По-друге, подоланню перешкод в СЗО, організації дистанційного та змішаного навчання сприяють можливості вебплатформи «Всеукраїнська школа онлайн» (ВШО). Основні можливості ВШО для подолання бар'єрів у соціальній і здоров'язбережувальній галузі включають [4]:

1. Діагностика та компенсація освітніх втрат. На платформі розроблені спеціальні діагностувальні роботи (наприклад, на початку 5, 7 та 9 класів), які допомагають визначити індивідуальні освітні втрати. Вони дають автоматизований зворотний зв'язок, коли за результатами тестів учні отримують не просто оцінку, а детальний звіт із переліком посилань на конкретні матеріали платформи, які необхідно опрацювати для надолуження пропущеного.

2. Структурованість та повнота змісту відповідає актуальному Державному стандарту базової середньої освіти. Кожне заняття побудоване за чіткою структурою: мета, відеоуроки (до 15 хв), завдання для самоконтролю та практичні вправи. Це допомагає учням самостійно орієнтуватися в матеріалі, долаючи бар'єр «незрозумілості» структури навчання.

3. Подолання «браку маси» та активне навчання. Використання відеопояснень, інфографік та інтерактивних 3D-сцен (наприклад,

через інтеграцію з MozaWeb) дозволяє візуалізувати складні поняття анатомії чи безпеки, надаючи навчання необхідної «маси». Діяльнісний підхід реалізується через проекти, симуляції та проблемно-пошукові справи (наприклад, розробка алгоритмів евакуації чи створення відео на соціальні теми).

4. Розвиток соціальних навичок та комунікації. ВШО підтримує розвиток комунікативних навичок через групові проекти та дискусії, що дозволяє зберігати соціальні контакти навіть в умовах дистанційного навчання. Принципи здоров'язбереження інтегруються через практичні поради та справи (доступні через QR-коди), наприклад, для поліпшення постави або психологічного розвантаження, що допомагає подолати емоційні бар'єри.

5. Інструменти для вчителя та доступність забезпечується через «Кабінет вчителя». Педагоги можуть створювати віртуальні класи, призначати завдання, відстежувати індивідуальну освітню траєкторію кожного учня та надавати адресну допомогу. Наявність мобільного застосунку ВШО забезпечує учням доступ до навчання з будь-якого пристрою, що критично в умовах нестабільного зв'язку.

ВШО демонструє інтегрований підхід, який поєднує академічні знання з розвитком життєвих навичок, роблячи процес подолання перешкод системним та доступним для кожного учня [4].

По-третє, подоланню перешкод в СЗО сприяє цифрова трансформація та симулятори. Для подолання виконавчих перешкод доцільно використовувати цифрові таймери (Pomofocus), графічні органайзери (Canva, Padlet), чеклисти самооцінювання. Для безпечного відпрацювання навичок доступні симулятори:

Платформа Дія. Освіта: «Протимінна безпека» та «Кібергігієна: як захиститися від фішингу». Для вчителів доступний симулятор «Онлайн-безпека для освітян», що навчає розпізнавати загрози на кшталт кібербулінгу та грумінгу [6].

Lifesaver Sim: мобільний ігровий онлайн-симулятор з тактичної медицини (lifesaversim.com) для відпрацювання алгоритмів надання першої допомоги.

Симулятор «Швидка допомога»: мобільний застосунок у форматі гри-симулятора, де учень виступає в ролі лікаря швидкої допомоги, рятуючи пацієнтів у різних критичних станах.

Інтерактивні (у тому числі мобільні) застосунки:

MozaBook / MozaWeb; AR Book: застосунки, що містять 3D-моделі та навчальні експерименти у форматах VR та AR; анатомічні додатки та VR-симуляції: технології віртуальної реальності дозволяють учням «перенестися» всередину людського організму або використовувати 3D-моделі для наочного вивчення способів зупинки кровотечі, проведення непрямого масажу серця чи накладання джгута. VR-додатки також допомагають зрозуміти вплив різних травм на роботу органів.

Nearpod; Genially: онлайн-платформи, які дають можливість перетворювати звичайні презентації на гейміфіковані інтерактиви та справжні комп'ютерні ігри для відпрацювання навичок (наприклад, самодопомоги) [6].

Використання таких інструментів допомагає подолати навчальну перешкоду «браку маси», оскільки учні отримують можливість взаємодіяти з віртуальними об'єктами, коли реальні фізичні предмети (наприклад, манекени чи обладнання) недоступні.

Перелік навчальних перешкод, їх сутність, причини, можливості з подолання у СЗО представлені у таблиці.

Таблиця

Аналіз навчальних перешкод у СЗО та діяльність учителя з їх подолання [2; 3; 6]

Тип перешкод	Назва та сутність перешкоди	Причина виникнення	Діяльність учителя з подолання	Цифрові інструменти підтримки
Академічні	Незрозумілі слова: повна блокада розуміння через незрозумілі терміни	Складна лексика без попереднього пояснення; пропуск етимології та семантики терміна учнем	Зупинити читання, прояснити значення через словник або контекст	WordArt (хмари слів), Rebus1, III (NotebookLM; ChatGPT)
	Відсутність «маси»: труднощі в розумінні теорії без фізичної наочності	Вивчення теорії без наочності лише за підручником (домедична допомога; безпекова поведінка)	Надати реальний об'єкт, виготовити макет або використати 3D-моделювання	MozaWeb, Labxchange, AR Book

Виконавчі	Виконавча дисфункція: проблеми з плануванням часу та моніторингом прогресу	Складність структури завдань; відсутність навичок саморегуляції	Використовувати графічні органайзери, таймери, розбивати завдання на етапи	Padlet, Canva, Flinga, Lino, TLDraw Classroomscreen
Поведінкові	Емоційний бар'єр: тривожність, незалученість через нерелевантність контенту	Вплив війни, страх помилки, психологічна травматизація	Створення безпечного простору; застосування психогімнастики та релаксації	Застосунки Calm, Ти як?, чат-боти підтримки
Спеціальні	Бар'єр репрезентації та вираження: складність демонстрації знань в одному форматі	Формулювання обмежувальних цілей уроку, які не дають можливості самовираження учнів	Застосувати УДН: надати вибір способів вираження знань (відео, аудіо, колаж)	Nearpod, Book Creator, StoryboardThat

Отже, подолання навчальних перешкод у соціальній і здоров'язбережувальній освітній галузі вимагає від учителя переходу від традиційного «споживання знань» до проактивного проектування освітнього середовища. Упровадження принципів універсального дизайну навчання, орієнтація на гнучкі цілі, широке використання цифрових ресурсів, у тому числі можливостей ВШО, дозволяють зробити освіту СЗО безбар'єрною та інклюзивною. Професійний розвиток учителя, зокрема у сфері цифрової грамотності та соціально-емоційного навчання, є запорукою успішного подолання навчальних перешкод, компенсації освітніх втрат та виховання самозарадної особистості в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концептуальні засади соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі / О. Шиян, В. Успенська та ін. Київ : Міністерство освіти і науки України, The World Bank, URTF, 2025. 70 с.
2. Костогриз Р. Перешкоди, які заважають вчитися. *Освіта.ua – Блоги*. URL: https://osvita.ua/blogs/65559/#google_vignette (дата звернення: 07.05.2026).
3. Морзе Н. Як визначати цілі й перешкоди для учнів у навчанні. Курс «Цифровий учитель». URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/4033> (дата звернення: 07.05.2026).
4. Рудич М. Подолання освітніх втрат із соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі на прикладі ВШО. Організація освітньої діяльності в закладах освіти Києва в умовах воєнного стану. Методичні рекомендації : навч.-метод. посіб. / Упоряд.: Фіданян О., Войцехівський М., Дідур О. ; за заг. ред. О. Фіданян, М. Войцехівського. Київ : Київ. столич. ун-т ім.

- Б. Грінченка, 2024. С. 301 – 323. URL: <https://cutt.ly/NtC0yuh1> (дата звернення: 07.05.2026).
5. Список рекомендацій УДН – перелік контрольних точок. Курс «Цифровий учитель». URL: <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/4033> (дата звернення: 07.05.2026).
6. Успенська В. М. Цифрові інструменти, сервіси, ресурси в освітньому процесі з навчальних предметів / інтегрованих курсів соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі : метод. пос. Суми : КЗ СОШПО, 2025. 106 с.

Чебан Альона,
викладач кафедри суспільно-гуманітарної освіти
Комунального навчального закладу Київської обласної ради
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних кадрів»
chebanalena1988@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

***Анотація.** У статті розкрито теоретичні та практичні аспекти формування цифрової компетентності вчителів мистецьких дисциплін. Проаналізовано європейську рамку DigCompEdu як орієнтир професійного розвитку педагога. Висвітлено авторський досвід імплементації інструментів генеративного штучного інтелекту в мистецьку освіту в контексті Нової української школи.*

***Ключові слова:** цифрова компетентність, штучний інтелект, DigCompEdu, мистецька освіта, Нова українська школа.*

Сучасний етап реформування вітчизняної системи освіти, зумовлений упровадженням концепції Нової української школи, потребує переосмислення ролі педагога та оновлення його професійного інструментарію. Освітній процес функціонує в умовах стрімкого розвитку цифрового середовища, що характеризується активним використанням онлайн-платформ, хмарних сервісів та інструментів штучного інтелекту (ШІ). Для мистецької освітньої галузі цей виклик є особливо актуальним, оскільки традиційні підходи до викладання образотворчого й музичного мистецтва дедалі активніше інтегруються з цифровими технологіями.

Трансформація ролі вчителя – від транслятора знань до фасилітатора й організатора індивідуальних освітніх траєкторій – неможлива без належного рівня цифрової компетентності. Особливого значення набуває проблема гармонійного поєднання традиційних мистецьких практик із можливостями генеративного